

1970... els temps

s estan canviant

Els vents de canvi apunten un nou horitzó per al país. El dia 20 de desembre de 1973 el president del Govern espanyol, Luís Carrero Blanco, és assassinat per la banda terrorista Euskadi Ta Askatasuna (ETA, "País Basc i Llibertat"); és una de les accions més significatives d'aquest grup armat, que ha deixat un llegat de 45 persones assassinades durant els anys de la dictadura franquista i de més de 750 en temps democràtics. Després de mesos d'una llarga agonia, Franco, que ha governat Espanya amb mà de ferro durant quatre dècades, mor a Madrid el 20 de novembre de 1975. En l'imaginari col·lectiu queda

gravada la imatge d'un emocionat Arias Navarro comunicant la defunció del dictador amb les ja històriques paraules: "Españoles... Franco ha muerto". Només dos dies més tard, Joan Carles I de Borbó és proclamat rei de la Corona espanyola davant les Corts.

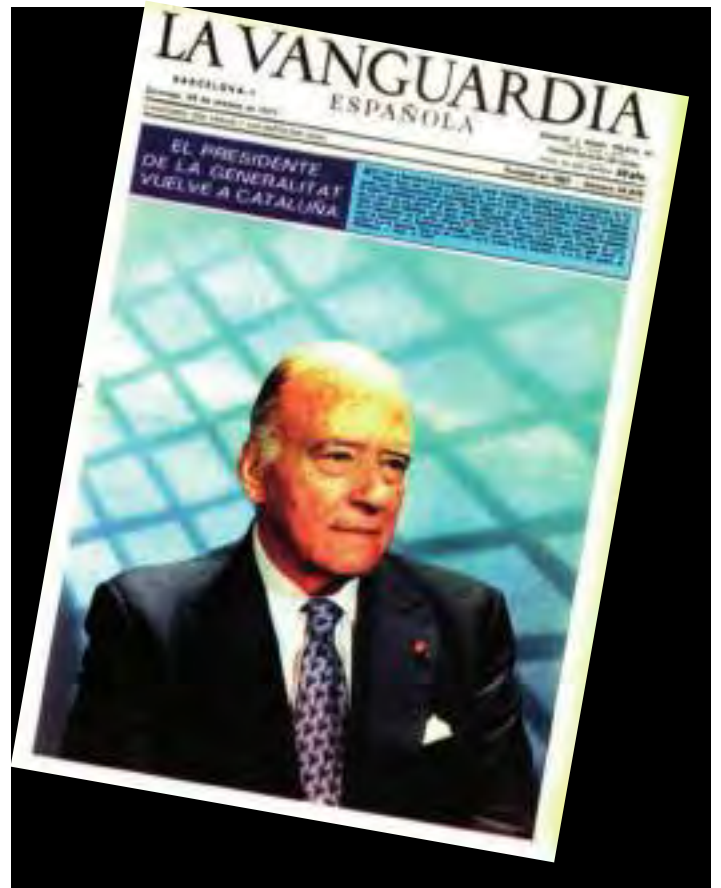
La mort de Franco és aollida amb alegria per uns i tristesa per altres, però amb el denominador comú de la incertesa davant el futur; s'inicia així un llarg procés que serà conegut com la transició democràtica, mitjançant el qual s'intentarà unir les dues espanyes per a la construcció d'un nou projecte de país.

Ciutadans
de Catalunya...

ja sóc aquí!

JOSEP TARRADELLAS
President de la Generalitat de Catalunya

El procés de normalització democràtica a Espanya té continuïtat amb la celebració l'any 1976 del referèndum per la reforma política i la proclamació d'una amnistia general per als presos per delictes polítics i d'opinió, dictada per Joan Carles I; paral·lelament, nomena Adolfo Suárez com a president del Govern d'Espanya. Aquest tindrà com a missió aglutinar, amb no poques dificultats, un grup de polítics que han arribat a les conviccions democràtiques per camins molt diversos per així dur a terme el procés de la transició democràtica.

L'any 1977 es veu marcat pel restabliment de la Generalitat de Catalunya i pel retorn a Espanya de Josep Tarradellas i Joan, el seu president exiliat des de l'any 1954. En arribar manté converses amb Adolfo Suárez, president del Govern espanyol, i seguidament va a Barcelona. Allí, des del balcó de la Generalitat, pronuncia les paraules que l'immortalitzen enmig de l'explosió d'eufòria que regna a la plaça de Sant Jaume; simbòlicament, les paraules de Tarradellas marquen el final de la dictadura franquista. El missatge té una connotació especial en parlar de ciutadans de Catalunya, en comptes de referir-se a catalans, ja que d'aquesta manera inclou tots els habitants de Catalunya i no només els que hi són nascuts.

El 15 de juny es celebren les primeres eleccions

democràtiques després de quatre dècades de dictadura franquista. Les eleccions atorguen la victòria a la Unió de Centro Democrático (UCD) liderada per Adolfo Suárez, que obté gairebé la majoria absoluta. A Barcelona, amb motiu de la celebració de la Diada de l'11 de setembre, es celebra una multitudinària manifestació en la qual més d'un milió de persones reclamen el retorn de les institucions d'autogovern per a Catalunya. La consolidació d'aquests canvis s'articula al voltant de l'aprovació per referèndum popular a finals de desembre de 1978 del text del projecte de Constitució espanyola, amb un 88% de vots favorables; resulta anecdòtic que es va evitar el dia 28, ja que es tractava del Dia dels Innocents, tradicionalment dedicat a les bromes. Abans del final de la dècada són aprovats els estatuts d'autonomia de Catalunya i del País Basc.

Una nova perspe

LES NOVES TÈCNiques DE DIAGNÒSTIC PERMETEN LA DETECCIÓ PRECOÇ DE MULTITUD DE PATOLOGIES, LA QUAL COSA ESDEVÉ UN ELEMENT CABDAL EN L'ÀMBIT DE LA PREVENCIÓ. TANMATEIX, L'OBTENCIÓ D'INFORMACIÓ DIAGNÒSTICA DE FORMA RÀPIDA I PRECISA PERMET L'APLICACIÓ DE TRACTAMENTS DE MANERA IMMEDIATA; L'ACTIVITAT ASSISTENCIAL DE LES MÚTUES S'HA VIST SENS DUBTE BENEFICIADA PER AQUESTES NOVES EINES, JA QUE PERMETEN UNA MILLOR ASSISTÈNCIA TANT EN ELS CASOS D'ACCIDENTS LABORALS COM EN ELS DE MALALTIES COMUNES.

ctiva

JOAN ROCABAYERA ROCABAYERA

Director de Mútua d'Accidents de Treball del Vallès

Fruit d'una reunió de l'Agrupació d'Industrials nasqué l'any 1973 la Mútua del Vallès; des d'un bon principi fou designat com el responsable de posar en marxa la nova entitat, un procés que passava per diverses visites a Madrid per aconseguir l'autorització ministerial. Recorda que el desaparegut Vidal Plana, de la Mútua del Carme i amb qui mantenia una bona amistat, el va assessorar en tot aquest procés d'acreditació. Al principi eren només tres persones, així que Rocabayera feia una mica de tot, des de president fins a comercial per anar a cercar empreses que volguessin associar-se a la Mútua; es van concertar metges per poder donar l'assistència necessària i tenien uns equips provinents de Barcelona que es dedicaven a la prevenció. D'aquells primers moments en destaca el fet que a Mollet el coneixia tothom, amb la qual cosa el tracte amb els empresaris era molt personal, i aquest és el principal valor que va marcar la història de l'entitat; tanmateix, en aquell moment la feina s'emmarcava en un ambient molt familiar. L'any 1990 es va produir la fusió amb Mútua Manresana, que rememora com un procés que es va viure de forma completament normalitzada; les reduïdes dimensions de la Mútua del Vallès, que tenia un col·lectiu de treballadors protegits que rondava els 20.000, va actuar com a facilitador d'aquest procés. Fent memòria, després dels seus anys a la Mútua, li vénen al cap diverses anècdotes: el fet que tot just als inicis de l'activitat de la Mútua es va produir la mort d'un treballador protegit; la vegada que, després de portar-los en alcohol, van reimplantar dos dits a un treballador que se'ls havia tallat; o quan un altre pretenia fer passar una malaltia a les mans per un accident. I la sensació final que li ha quedat és que "la meua missió ja està acabada".

L'aparició de tècniques de diagnòstic noves permet que la medicina faci un enorme pas endavant. El britànic **Godfrey Newbold Hounsfield**, que havia estat reservista voluntari de la Royal Air Force durant la Segona Guerra Mundial, va sentir un

OCTUBRE

290 - 1974 - 75

Sol: 8,28 a 19,32 - Lluna 7,36 a
Lluna Nova 15 d'Octubre a les

17

El sabi no diu mai tot allò que pensa,
però sempre pensa tot allò que diu.

ARISTÒTIL

Dijous

Nostra. Senyora. de la Bonanova. Sant Ignasi
d'Antioquia, bisbe successor de Pere i màrtir a
Roma (107). Sant Rodolf, màrtir; santa
Exupèria, màrtir.

SETEMBRE

265 - 1979 - 100

Sol: 8,02 a 20,12 - Lluna 12,17 a 21,55
Lluna Nova 21 de Setembre a les 6,50

22

No us agafeu la vida massa seriosament;
de qualsevol manera no en sortireu vius.
BERNARD DE FONTENELLE

Dissabte

Sant Maurici, venerat a Suïssa, i altres
companys, màrtirs; santa Digna, verge. i
màrtir; sant Fèlix IV, papa (526-530).

ELS 70

1970-1979

El 4 de febrer de 1970, el Ministeri de Treball concedeix a l'Asociación Mutual Layetana l'autorització definitiva per poder tirar endavant la seva activitat, alhora que s'aproven els nous estatuts de l'entitat. Saturní Oliver i Gras, cofundador i president de la Mútua, desapareix el 7 de juliol; el dia 14 es celebra una reunió en la qual es decideix que el nou president sigui Miguel Alejandro Casas i es nomena Francisco Catasús de la Cruz com a vicepresident. El creixement progressiu de l'entitat la impel·leix a adquirir uns immobles a l'Hospitalet de Llobregat per construir-hi un dispensari i unes oficines i augmentar així la cobertura dels serveis oferts.

Els problemes de finançament de Mutua Manresana per tirar endavant el projecte del Centre Hospitalari de Manresa fan imperativa la creació d'una Junta Rectora del projecte, escollida el dia 20 de novembre i formada pels senyors Simeó Ubach, Josep Sauret, Josep Cors, Manel Pujol i Jaume Francitorra; a més a més, es nomena el senyor Antoni Macià i Colillas com a gerent del Centre.

La implicació d'aquests senyors amb el mutualisme queda fora de tota qüestió. El 17 de desembre, davant la necessitat immediata d'entrada de diners per al projecte, Simeó Ubach, Josep Sauret, Manel Pujol, Jaume Francitorra i Fermí Puigdellívol avalen un crèdit amb garantia personal amb la Caixa d'Estalvis de Manresa, amb la qual cosa donen continuïtat a la construcció del Centre.

L'Associación Mutual Layetana posa en funcionament a primers de l'any 1971 el nou centre assistencial de l'Hospitalet de Llobregat, que ofereix una cobertura específica per a l'extensa zona industrial que es troba instal·lada allí.

Les iniciatives que es prenen inclouen àmplies campanyes de prevenció i seguretat en el treball, que arriben a més de 4.000 treballadors d'entre les empreses associades a l'entitat.

A primers de març d'aquest mateix any es repeteix el gest de l'aportació econòmica al projecte del Centre Hospitalari per part dels mateixos benefactors de Mutua Manresana. Ben poc després, a mitjan abril, s'inicien les gestions oportunes per divulgar els serveis i les qualitats del Centre i es reben visites per part d'empresaris, comitès d'empresa, autoritats, representants d'altres mútues, etc. Amb la segona planta gairebé finalitzada, de les cinc projectades, comença a funcionar el Centre Hospitalari de Manresa i s'acorda deixar per a més endavant la seva inauguració oficial.

IGNASI CORREDOR TATJÉ

Ex-Director del Departament d'Affiliació i Cotització de Mútua Intercomarcal

L'any 1963, amb 16 anys, va ingressar a Mútua Manresana, que en aquells moments estava formada per un reduït equip de quatre persones. A partir de l'any 1966, amb l'exclusió de les companyies del sector dels accidents de treball i la consideració de les mútues com a entitats col·laboradores de la Seguretat Social, la situació va fer un gir significatiu. Mentre Corredor exercia tasques de caire administratiu i comercial, Mútua Manresana va començar la seva expansió bàsicament a la província de Barcelona fins que l'any 1985, amb la integració de les mútues de Tàrrrega, MAPA i Vallès, es va consolidar el procés de creixement de l'entitat. Recorda que va ser una de les primeres mútues a realitzar tasques de prevenció d'accidents laborals i valora el fet que s'hagi aconseguit una reducció important de l'accidentabilitat.

Creu que el Ministeri va cometre un error l'any 1995 quan va permetre que, a més de les mútues, també fessin prevenció empreses privades, perquè es va perdre un cert control. El 1993 es va produir la fusió amb Layetana, cosa que suposaria la consolidació definitiva de la Mútua gràcies a la seva presència a tot l'estat. Després de patir un infart l'any 1998 s'hi va reincorporar, però un nou avís de salut el 2002 el va dur a retirar-se.

De tots aquests anys destaca l'evolució tecnològica, que ha fet canviar profundament el panorama laboral. A tall personal, guarda un especial record del sopar que es va celebrar amb motiu dels primers mil milions de pessetes recaptats; també recorda la il·lusió amb què va viure la fusió amb Layetana, perquè com ell diu, "això ja era jugar a primera divisió". Tanmateix, es queda amb l'experiència humana com a principal recompensa als seus anys de servei a la casa. Quan se li pregunta pel valor principal de la Mútua, creu que el tracte personalitzat és el que fa que marqui la diferència.

Un nou model de mutualisme

L'any 1972, mitjançant la Llei de finançament i perfeccionament de l'acció protectora del règim general de la Seguretat Social, del 21 de juny, s'estableixen les primes a càrrec exclusiu de l'empresari, que tenen a tots els efectes la consideració de quotes de la Seguretat Social. Aquest fet suposa un trencament amb un dels principis fonamentals del sistema mutualista, ja que suposa la desaparició del repartiment de despeses, extorns i derrames entre els empresaris associats a les mútues; a partir d'ara, en cas d'insuficiència financera opera la solidaritat mancomunada i l'obligació de les mútues de fixar les derrames corresponents. S'estableix també que els béns en què s'inverteixin els ingressos de les mútues passin a formar part del patrimoni de la Seguretat Social i que es mantingui com a patrimoni històric de les entitats aquell que hagi estat incorporat amb anterioritat al primer de gener de 1967, així com el procedent del 20% de l'excés d'excedents fins al 31 de desembre de 1975.

Les obres del Centre Hospitalari de Manresa prossegueixen; paral·lelament, es duen a terme les dificultoses gestions amb el Ministeri per a l'establiment d'un

concert de col·laboració. En la reunió de la Junta del 17 d'agost de 1972 es parla dels ingressos necessaris per a la finalització de la quarta planta del Centre i es preveu la posada en funcionament de la planta de recuperació funcional i de rehabilitació d'accidentats per al 28 de setembre.

Asociación Mutual Layetana rep una distinció per part del Gabinet Tècnic Provincial del Pla nacional d'higiene i seguretat del treball en reconeixement a la seva tasca en la campanya desenvolupada de divulgació i prevenció. La nota trista la posa la defunció de Miquel Mateu i Pla, cofundador i component de la Junta Directiva; José Vidal-Ribas Zaragoza és nomenat subdirector de l'entitat.

El creixement industrial experimentat a la zona del Vallès cap a finals de la dècada dels 60 i principis de la següent propiciarà l'aparició d'una nova mútua. D'aquesta manera, el dia 1 d'agost de 1973 neix a Mollet del Vallès, amb l'objectiu de donar cobertura assistencial a totes les empreses de la comarca, la Mutua de Accidentes de Trabajo del Vallés. El seu president és Joan Portella Vila, mentre que la direcció recau sobre Joan Rocaballera Rocaballera.

El Centre Mutual de Rehabilitació de Sant Cugat del Vallès és ja tota una realitat aquest mateix any, amb la finalització de les obres que s'hi han anat realitzant; les mútues poden disposar des d'aquest moment de les seves instal·lacions plenament operatives.

L'Asociación Mutual Layetana prossegueix durant l'any 1973 les seves tasques de caràcter preventiu i posa un èmfasi especial en dos aspectes: els comitès de seguretat recentment creats a les empreses i els reconeixements mèdics a treballadors afectats per riscos professionals.

El nou Text refós de la Llei general de la Seguretat Social del 30 de maig de 1974 suprimeix la possibilitat dels extorns que les mútues fan als seus associats del 20% dels excedents anuals; tots els ingressos de les mútues i els seus béns mobles i immobles afectats al compliment de les seves finalitats en què es puguin invertir formaran part del patrimoni de la Seguretat Social. La publicació del Reglament de col·laboració de les mútues patronals en la funció de la Seguretat Social suposa un canvi en la realitat del mutualisme; ara, les mútues patronals només poden actuar en l'àmbit dels accidents laborals.

Evolució i canvi

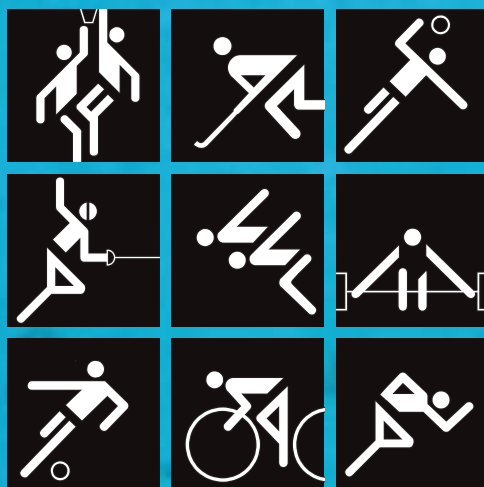

Per Acta del 29 de març de 1974, Mutua Manresana adquireix un equip mòbil destinat a la pràctica de la medicina preventiva. Les oficines de l'entitat es traslladen al Centre Hospitalari de Manresa a primers de juny i en aquest mateix mes es realitzen les gestions per a la instal·lació d'un centre assistencial a la població de Vic.

El Pla nacional de seguretat en el treball guardona Mutua Manresana amb la Medalla d'Honor en reconeixement a la seva col·laboració en la 2ª Campanya Nacional. Es deixava constància davant els seus associats que això representava "un acicate más para proseguir con nuestra labor preventiva".

L'any 1975, la nova realitat per al mutualisme es fa palesa de forma especial pel que fa al Centre Hospitalari manresà; adaptar-se a la nova situació suposa donar cobertura exclusivament als accidentats de treball i excloure tota la resta de potencials usuaris del Centre. Després de moltes consideracions, i tenint en compte les dificultats de recurs davant la Direcció General de Previsió, durant la Junta del 24 de novembre es decideix convocar una Assemblea General Extraordinària, que es celebra el dia 20 de desembre, en la qual es decideix el traspàs del Centre Hospitalari amb reserva de dret d'ús per a la Mutua Manresana. És així com aquest centre passa a ser propietat de la Mutua Manresana de Previsión Social, nascuda en un altre temps en el si de la Mutua Patronal.

L'Associación Mutual Layetana decideix establir aquest mateix any un nou centre assistencial a la zona de Gavà, en resposta a la creixent demanda derivada de l'aparició de nous centres de treball, i hi adquireix un local en el qual s'inicien les reformes pertinents. Paral·lelament, l'obertura d'aquest centre impulsa l'entitat a l'adquisició d'una ambulància destinada al trasllat d'accidentats greus que requereixin internament clínic. La tasca preventiva de riscos professionals continua endavant amb la pràctica de reconeixements mèdics, que ascendeixen a un total de 5.494.

LLUÍS IGNASI PONS CASEDEMUNT

Ex-President i vocal de la Junta Directiva de Mútua Intercomarcal

En els temps en què es va iniciar la seva relació amb l'Associación Mutual Layetana, Pons era gerent de Comercial Vicenç Ferrer, empresa majorista de medicaments, alhora que cursava estudis de medicina. A petició de Layetana, va entrar a la Junta Directiva de l'entitat i així es va iniciar la seva relació amb el mutualisme, que va prosseguir fins a la fusió amb Mútua Manresana. Sis anys més tard, el president de Mútua Intercomarcal, Lluís Cantarell, que era alhora professor i amic seu, li va demanar que el substituís en el càrrec. D'aquell moment recorda que dubtava de si estava preparat i tenia el carisma suficient, però el fet que apostessin per algú jove va fer que acceptés l'ofertament. Fou president des del 1999 i va treballar en equip amb Miquel Blanch seguint la recomanació de Cantarell. El record que té de la seva etapa de president és de calma relativa, especialment després de tota l'activitat que l'havia precedit amb les fusions. En destaca tota l'operació derivada del trasllat a la nova seu corporativa de la Vila Olímpica, que recorda amb molta satisfacció, i que era reflex de la Mútua que es volia per al futur. Entre les anècdotes d'aquells dies recorda que als dinars de la Comissió Delegada de la Junta sempre li tocava portar el vi; el regal d'un telèfon mòbil el dia del seu comiat, perquè n'és un addicte; els nervis de la seva primera inauguració d'una sucursal; o la vegada que el grup Teatre de Guerrilla el van atabalar a preguntes com a part d'un acte de l'entitat. Li agrada destacar la figura del llavors vicepresident August Lluch, un home per a qui només té paraules amables. La valoració que fa de l'entitat és la d'una organització professional i implicada amb les persones. La seva aportació personal ha intentat que fos sempre seriosa i compromesa, però amb un component de bon humor. El tracte amb les persones li ha ensenyat a "veure coses diferents i adonar-me que el món no s'acaba al meu despatx".

Amb l'arribada de l'any 1976 entra en vigor el nou Reglament de col·laboració de les mútues patronals en la funció de la Seguretat Social, que és establert per Reial decret el dia 21 de maig i introdueix novetats normatives. Les mútues han de dur a terme modificacions en els seus estatuts per poder adaptar-se a la nova realitat. Les mútues passen a anomenar-se Mútues d'Accidents de Treball i Malalties Professionals de la Seguretat Social i s'aixeca la prohibició d'associar-s'hi a determinades entitats i empreses públiques. Els nous requisits per a la seva constitució i funcionament queden ampliat: de 10 empresaris i 2.000 treballadors a 50 empresaris i 3.000 treballadors.

Asociación Mutual Layetana acomoda els seus estatus i els

aprova en Junta General Extraordinària el dia 29 d'octubre. Anteriorment, el 10 d'agost, es decideix que les quotes empresarials d'accidents de treball seran bonificades en un 10%.

Paral·lelament, Mutua Manresana nomena com a president Josep Calmet Graell en substitució del seu pare, Josep Calmet Safont; desapareix així un dels fundadors de l'entitat, alhora que un gran pilar de la recuperació del català a la comarca del Bages.

Per Reial decret del 4 de juliol de 1977 es crea el Ministeri de Treball i Seguretat Social, al qual es transfereixen les atribucions en aquestes matèries des del Ministeri d'Interior i des del de Treball; les mútues, des d'aquest moment, queden subjectes a aquest

ministeri de nova creació. Les noves tarifes d'accidents de treball aprovades per Reial decret de 23 de setembre mantenen pràcticament la reducció del 10% establerta el mes d'octubre de l'any anterior.

Mútua Manresana d'Assegurances Socials viu un nou canvi de president amb el nomenament de Manel Pujol Roca com a successor de Simeó Ubach Molleví, impulsor de la construcció del Centre Hospitalari de Manresa.

Un nou Reial decret, de 25 de maig de 1978, estableix la Tresoreria General de la Seguretat Social, que assumeix la recaptació de les quotes del sistema i abona posteriorment les que corresponen a cada mútua, prèvia deducció de

les aportacions obligatòries per al sosteniment dels serveis comuns de la Seguretat Social.

El 16 de juny mor Miguel Alejandro Casas, president de l'Asociación Mutual Layetana; la Junta Directiva acorda posposar fins a la Junta General la designació del president i el vicepresident nous, uns càrrecs que correspondran a Francisco Catasús de la Cruz i a Pau Vilella Ferrer, respectivament.

Abans que acabi l'any 1978, el dia 29 de desembre, per Reial decret s'estableixen les noves tarifes de cotització per als accidents de treball a partir de l'1 de gener de l'any entrant.

FREDERIC GARCIA ALEJALDRE

Directiu del Gabinet d'Assessors Empresarials

L'octubre de 1974 va entrar com a empresa a la Mútua Mapi, una petita entitat que fou absorbida per la Mútua MAPA, de la qual va formar part com a membre de la Junta Directiva entre els anys 1987 i 1990 a petició del seu director, el senyor Justo Sánchez. D'aquells dies recorda el president Marcel·lí Moreta, que també era conseller de la Federació de Mutualitats de Catalunya, i l'esmentat Sánchez, amb els quals tenia una relació molt propera i casolana. La Junta estava formada per un petit grup de cinc o sis membres, així que les reunions solien ser informals, gairebé familiars. Explica que en la negociació de l'absorció per part de Mútua Manresana la Junta no va intervenir, i van ser Moreta i Sánchez directament els que es van asseure a negociar amb Miquel Blanch; el resultat de les negociacions se'ls va plantejar en un dinar celebrat a l'Hotel Bellaterra, amb un acord ja assolit per a la fusió. Des d'aquest moment, per qüestions d'incompatibilitat entre l'exercici del càrrec directiu i de formar part d'una empresa col·laboradora, va deixar d'estar vinculat a Mútua Manresana. D'aquella època destaca que els accidents de treball quedaven assegurats sempre, però que amb les qüestions de cotitzacions socials no es mantenia aquest rigor. Considera que el canvi en la mentalitat empresarial ha estat clau en la penetració de la prevenció en el món laboral, especialment en l'àmbit de les PIME. La relació que manté amb les persones amb qui va col·laborar en aquells moments es limita a Miquel Blanch, un cop desapareguts Moreta i Sánchez; per a ell, Blanch és un reflex de la Mútua, amb una gran capacitat de treball i d'organització i com a líder d'un dels millors projectes en el sector mutualista. Fent una previsió de cara al futur, diu que la Mútua "segur que haurà de fer més fusions, però penso que sempre les liderarà més que no pas sigui absorbida".